

Emil František Burian: Láska, vzdor a smrt

Pracovní list

Část I. – PŘED PŘEDSTAVENÍM

1 Cesta do minulosti aneb pár slov o době, ve které se na české umělecké scéně objevil Emil František Burian.

Přesuneme se zhruba o sto let zpět. Lidstvo je poznamenáno válečnými hrůzami. Po první světové válce poprvé v historii existuje samostatný československý stát. Období dvacátých a třicátých let 20. století tradičně nazýváme první republika. Společnost se změnila a s ní i smýšlení o životě, ale i o umění. Nastupující umělecké hnutí zvané avantgarda (v původním slova smyslu vojenský předvoj) přišlo s konkrétním programem nového světa a jeho řádu, když kladlo důraz na úzké propojení umění a revoluce. České avantgardní hnutí bylo součástí programu uměleckého svazu Devětsil. Divadelní avantgarda se u nás začala projevovat roku 1925 a tvořila divadelní sekci zmiňovaného Devětsilu. Roku 1926 se na divadelní scéně objevuje Osvobozené divadlo v čele s Jiřím Frejkou, Jindřichem Honzlem a Emilem Františkem Burianem. Začátkem 30. let avantgardu reprezentuje Osvobozené divadlo Voskovce a Wericha a divadlo D 34 E. F. Buriana, který se rozhodl jít svou vlastní cestou. Třetí dekáda minulého století znamenala opětovné hledání odpovědí na otázky po smyslu českého divadla jakožto veřejné kulturní instituce.

Jan Werich a Jiří Voskovec

Jiří Frejka

Jindřich Honzl

2 Může se ti hodit:

Emil František Burian (1904–1959)

- režisér, dramatik, skladatel, dirigent, představitel české hudební a divadelní avantgardy
- Pocházel z hudební rodiny. Studoval gymnázium a poté hudební skladbu u J. B. Foerstera.
- Jako herec a režisér působil v divadle Dada, kde začínali také Voskovec s Werichem.
- Jako režisér působil mimo Prahu i v Brně a v Olomouci.
- Roku 1927 založil svůj slavný **voiceband** – fenomén, který propojuje recitační umění, divadlo a hudbu. Původně tak nazval svůj specifický sbor, později se voiceband začal používat jako regulární divadelní pojem.
- Jeho nejznámější dílo pro voiceband byl **Máj** na text Karla Hynka Máchy (1936).
- Další díla:
 - dramatické montáže: **Vojna** (1935), **Láska, vzdor a smrt** (1946)
 - opery: **Maryša** (1938), **Bubu z Montparnassu** (1927)
- Roku 1933 založil vlastní divadlo D 34, které v Praze prožilo několik úspěšných sezón. „Děčko“ kladlo důraz na kolektivní vlastnictví a zastávalo názor, že divadlo má být v rukou těch, kteří ho tvoří. Od roku 1935 začalo vydávat časopis Program D. Z čistě divadelní scény se tak Burianovo „Děčko“ stalo centrem soudobé kultury.
- Během druhé světové války svou činnost přerušilo kvůli tomu, že byl Burian poslán do koncentračního tábora. Po válce bylo na pár let opět obnoveno.
- Jako skladatel se věnoval hudbě vážné i populární. Začínal komponovat v pozdně romantickém stylu, později jeho tvorbu ovlivnil jazz a folklor.

původní sídlo divadla D 34
– pražské Mozarteum

pozdější sídlo divadla D 34 v ulici
Na Poříčí – dnešní Divadlo Archa

E. F. Burian se svým
voicebandem

3 Zkus spojit pojmy s definicemi

D 34

sbor

voiceband

teatrgraf

dramatická montáž

rytmus

tempo

dynamika

repetice

Druh divadla, ve kterém dekoraci či nějakou část herecké akce tvoří světelná projekce. Poprvé tento princip využil ve 20. letech německý režisér E. Piscator. U nás jej pak ve 30. letech důkladně rozpracoval ve svých inscenacích E. F. Burian.

Jde o pravidelné střídání nebo opakování přízvuchné a nepřívzuchné doby ať už v hudbě, v divadelních inscenacích či v literárních dílech.

Avantgardní divadelní scéna v Praze, kterou na jaře roku 1933 založil E. F. Burian. Samotný název divadla demonstroval jeho umělecký a politický program, který byl levicově orientovaný. Písmeno D bylo zkratkou mnoha slov, jako například: divadlo, dnešek, dělník, dav, dělba či dějiny.

Sborová recitace, která využívá repetice, dynamiky, střídání tempa i rytmu, čímž se podobá hudební skladbě.

Zvuková intenzita hudební skladby. Pomocí zesilování a zeslabování vytváří výraz daného hudebního čísla.

Pomocí spojení různých částí a textů vznikne nový celek. Poskládání částí není náhodné, jsou významově provázané. E. F. Burian je vytvářel z lidové poezie – pomocí lidových písní a textů vytvářel nové příběhy, například Lásku, vzdor a smrt.

Rychlost, jakou má být provedena hudební skladba, přednes básně či divadelní akce. Co se hudby týče, tempo bývá zpravidla zapsáno v notách, poslední slovo má však vždy dirigent či režisér.

V překladu znamená opakování. Nejčastěji se používá v hudbě, běžně se však využívá i v divadle. Typická je také pro voiceband. Opakování může posílit význam dané pasáže a napomáhá budovat atmosféru.

Seskupení zpěváků, kteří pod vedením sbormistra interpretují hudební skladby. Může být mužský, ženský, dětský nebo smíšený. Zpravidla se dělí do několika hlasů.

Část II. – PO PŘEDSTAVENÍ

- 1 Jaký pocit v tobě po zhlédnutí inscenace převládá?

- 2 Který moment inscenace ti nejvíc utkvěl v paměti?

- 3 Jak bys inscenaci popsal/a někomu, kdo ji neviděl?

- 4 Zkus pomocí pár slov popsat příběh ukrytý v textu, který zpíval a recitoval sbor.

- 5 V tomto pracovním listu ses již dozvěděl/a pár informací o tvorbě E. F. Buriana. Nacházíš nějaké propojení jeho tvorby s inscenací, kterou jsi viděl/a na jevišti Slovákého divadla? Využil režisér Lukáš Brutovský některé podobné postupy jako E. F. Burian?

- 6 Co pro tebe znamenala přítomnost seniorů? Proč myslíš, že byli na jevišti?

- 7** Jak jsi vnímal scénografii, tedy výtvarné pojetí inscenace? Co konkrétně pro tebe symbolizovaly masky, které si v závěru herci nasadili?
- 8** Jak jsi chápal zobrazované titulky? Dotvořily tvůj celkový divadelní zážitek? Jestli ano, jak konkrétně?
- 9** Které téma bylo pro tebe v inscenaci nejvýraznější – téma lásky, vzdoru nebo smrti? Pár slovy, prosím, rozepiš, proč tomu tak bylo.
- 10** Jaký vidíš rozdíl mezi sborem a voicebandem?

11 Praktický úkol na závěr

Co je to voiceband už víš. Rozdělte se nyní se spolužáky do skupinek, vyberte jednu z básní a pokuste se vytvořit krátký voicebandový výstup. V inscenaci *Láska, vzdor a smrt* se můžete inspirovat – pracujte s rytmem, dynamikou, tempem, či repeticí. Nebojte se zapojit dupání, tleskání, luskání či jakékoliv zvuky, které vám pomohou posílit atmosféru básně.

Mé srdéčko jak kámen

František Sušil
(Moravské písně národní)

Mé srdečko jak kamen,
ono hoří plamenem,
pod' ho, milá, pod' ho hasit,
ať nehoří celý den.

Než bych já ho hasila,
radši bych přiložila,
aby ta falešná láska
na popel shořela.

Přípitek

Jan Skácel

Ještě si přiřukneme
a vypijem to tiše.
Nikomu nepovíme,
co víno o nás zná.

A spadne hvězda.
Tenká jako plíšek.
A voda blízko mostů
bude stříbrná.